

ser, der er blevet enighed om, herunder respekten for menneskerettighederne.

Fra dansk side ønsker man et langsigtet samarbejde, hvorfor mindre eller kortvarige tilbageslag, f.eks. på menneskerettighedsområdet, vil blive søgt løst som led i dialogen med partnerne. Men mangler viljen, kan det i sidste instans føre til en afbrydelse af samarbejdet.

Det sker jævnlige, at man som led i samarbejdet med udviklingslandene bliver stillet over for situationer, hvor menneskerettighederne krænktes. Det grundlæggende dilemma i disse situationer er, hvorvidt respekten for menneskerettigheder bedst fremmes gennem opretholdelse af en dialog og en justering af samarbejdet eller gennem en afbrydelse af den danske bistand.

I dialogen med samarbejdslandet får Danmark mulighed for at få en forståelse for baggrunden for krænkelse, for at vurdere, om der er grobund for et fremtidigt samarbejde, og tage stilling til, om respekten for menneskerettighederne bedst kan fremmes ved anvendelse af bistandsmidler rettet mod særlige områder, ved påtale af forholdet eller ved en blanding af positive og kritiske tiltag.

Afbrydelse af bistandssamarbejdet må altid være en sidste udvej. Det skyldes ikke alene de umiddelbare dramatiske konsekvenser af en sådan reaktion, men også at en afbrydelse ofte rammer de svage og de fattigste hårdst. Da den danske udviklingsbistand efterhånden er blevet omlagt til langsigtet programbistand, rækker konsekvenserne af et ophør langt videre, end hvis der var tale om et mere traditionelt projektbaseret bistandssamarbejde. Desuden er såvel opbygning som afvikling af hele sektorprogrammer langvarige processer. Derfor at afbryde samarbejdet vil det derfor ofte være mere hensigtsmæssigt at fortsætte støtten uden om regeringsmyndighederne og yde bistand til menneskerettigheds- og demokratiseringsindsatser direkte via det civile samfund.

Indsatsen for fremme af religionsfriheden

Regeringen benytter sig af alle de ovenfor beskrevne multilaterale instrumenter og af den bilaterale dialog til at fremme religionsfriheden og vil fortsat gøre det. Inden for rammerne af bistandsarbejdet sker det i særdeleshed gennem dialogen med programsamarbejdslandene. Ved samarbejde med andre ligesindede lande, typisk vore EU-partnere, kan den danske indsats for respekt af menneskerettighederne få større vægt. Det kan være som led i EU's løbende udenrigs-

og sikkerhedspolitiske samt bistandspolitiske aktivitet eller i form af FN-tiltag såsom generelle FN-resolusioner om religiøs intolerance, som eksempelvis den, Irland årligt tager initiativ til, eller i form af resolutioner om menneskerettighedssituationen i enkelte lande, hvor krænkelse af religionsfriheden påtåles specielt. Vi gør tillige indsigelse mod forbehold, der tages med sigte på at udhule stateres forpligtelser med hensyn til religionsfrihed, således som disse er indeholdt i de enkelte menneskerettighedsinstrumenter.

Krænkelser af religionsfriheden og religiøs intolerance i alle afskygninger bunder oftest i historisk betingede situationer og kulturelle forskelle. Det er derfor vigtigt – ved siden af at påtale de konkrete krænkelse – at støtte den spirende dialog religionerne imellem for derigennem at medvirke til den fornødne mentalitetsændring og modvirke fundamentalistisk tankegang.

Vejen må være på nationalt, bilateralt og globalt plan at bidrage til, at tilhængere af de forskellige religioner får bedre indsigt i og forståelse for andre religioners indhold og ritualer og herigennem at øge tolerancen. En sådan dialog vil samtidig kunne anvendes til at modvirke, at religionsfrihed påberåbes som argument for diskrimination af kvinder.

Vi må bidrage til at aflive stereotyper og myter om konflikters religiøse baggrund, hvor disse har andre socio-økonomiske eller politiske årsager. Religion bør ikke ukritisk gøres til syndebuk.

Vi må arbejde for, at der også på globalt plan skabes øget forståelse for en værdibaseret undervisning, der giver børn og unge en mere pluralistisk adgang til religionshistorie og filosofi. Ansvar for at fremme religionsfriheden påhviler ikke kun myndighederne. Religionssamfundene må i høj grad selv påtage sig opgaven.

Regeringen vil fortsat støtte kontakter mellem institutioner og menneskerettighedsorganisationer i Danmark og andre lande og lægger ligeledes vægt på i menneskerettighedsarbejdet at inddrage frivillige organisationer, hvis arbejde i særlig grad tager sigte på religionsfrihed.

Såfremt det i øvrigt passer ind i Danmarks udviklingsindsats, vil projekter eksempelvis kunne omfatte undervisning om religionsfrihed eller støtte til projekter, der fremmer dialogen mellem forskellige religiøse grupper.

En vis støtte til afholdelse af henholdsvis deltagelse i tværgående religiøse konferencer og